

ODDLŽENIE V KONTEXTE ÚVAH DE LEGE FERENDA NA BÁZE PRÁVNEJ KOMPARATISTIKY

DEBT RELIEF IN THE CONTEXT OF DE LEGE FERENDA REASONING ON THE BASIS OF LEGAL COMPARATISTICS

*Jana Majerová*¹

Cieľom príspevku je analyzovať súčasný stav riešenia úpadku dlžníka – fyzickej osoby, prostredníctvom inštitútu oddlženia v právnom poriadku SR de lege lata ako aj de lege ferenda. Pri dosahovaní cieľa bola využitá metóda právnej komparatistiky. Ako podstatné nedostatky právnej úpravy bolo detekované najmä obligatórne predchádzanie konkurzného konania konaniu o oddlžení, absencia požiadavky na objektívne dosiahnuteľný príjem pri plnení splátkového kalendára v priebehu oddlženia, absencia určenia minimálnej miery plnenia pre potreby oddlženia, či nejednoznačnosť právnej úpravy vo vzťahu k vymedzeniu pohľadávok, na ktoré sa oddlženie vzťahuje. Kľúčové slová: úpadok, úpadca, úpadkové právo, oddlženie, de lege lata, de lege ferenda.

The aim of the paper is to analyze the current state of the debtor (natural person) bankruptcy solving via the institute of debt relief in the legal order of the Slovak Republic de lege lata and de lege ferenda. In order to fulfill the aim of the paper the method of law comparison is used. The obligation to conclude insolvency proceedings before launching the debt relief process, the absence of a minimum level of fulfillment necessary for the debt relief and the ambiguity of the legislation in relation to the definition of debts included in the debt relief process were identified as significant legislative deficiencies.

Key words: bankruptcy, bankruptcy law, debt relief, de lege lata, de lege ferenda.

JEL: K35, K41

---

¹ Mgr. Ing. Jana Majerová, PhD. Katedra ekonomiky, Fakulta prevádzky a ekonomiky dopravy a spojov, Žilinská univerzita v Žiline, Univerzitná 1, 01026 Žilina, e-mail: jana.majerova@fpedas.uniza.sk.

Autorka v rokoch 2004 až 2009 absolvovala štúdium na Fakulte prevádzky a ekonomiky dopravy a spojov Žilinskej univerzity v Žiline a v roku 2012 ukončila doktorandské štúdium v odbore ekonomika a manažment podniku. V roku 2013 ukončila štúdium na Fakulte práva Paneurópskej vysokej školy. Od roku 2012 pôsobí ako vysokoškolský učiteľ na Katedre ekonomiky Fakulty prevádzky a ekonomiky dopravy a spojov Žilinskej univerzity v Žiline.

1 Úvod

Úpadok je jednou z významných externalít súčasných moderných ekonomík, ktorej sa nie je možné vyhnúť ani pri vynaložení maximálneho úsilia. Tam, kde totiž existujú investičné možnosti, existujú aj jedinci a podniky, ktorí sú v záujme udržania a rozvoja svojej životnej úrovne, prípadne svojich ekonomických aktivít, ochotní prevziať na seba finančné záväzky a z nich vyplývajúce riziká. Dlžníci sa tak často dostávajú do úpadku aj v dôsledku neuváženého čerpania bankami vopred schválených úverov, či spotrebiteľských úverov poskytovaných nebankovými subjektmi. Bez ohľadu na to, akokoľvek výhodné sa zdajú zmluvné podmienky, vždy sa totiž nájdu jedinci, ktorí neodhadnú správne svoje schopnosti a možnosti, prípadne nepredvídajú okolnosti, ktorých nastanie môže v budúcnosti výrazne obmedziť ich schopnosť splácať. K nárastu množstva zaznamenaných úpadkov dochádza bez ohľadu na subjektívne schopnosti a možnosti dlžníkov aj vtedy, keď dochádza k ekonomickému poklesu, rastu úrokových sadzieb, či naopak poklesu hodnoty nehnuteľností. V záujme zdravého fungovania trhového hospodárstva, by tak malo byť úlohou úpadkového práva jednak efektívne riešenie nepriaznivej situácie dlžníka, ktorý sa bez ohľadu na dôvod, ocitol v úpadku, jednak garancia uspokojenia pohľadávok veriteľov v čo najväčšom rozsahu.

Nie vždy je však prístup k existencii úpadku ako k výlučne negatívnej externalite vhodný. V určitých prípadoch je možné úpadok považovať aj za pozitívnu externalitu fungovania trhového hospodárstva. Ukončenie podnikateľskej činnosti, ku ktorému dochádza vo väčšine prípadov vtedy, keď sa prestanú napĺňať stanovené finančné ciele podniku, sa totiž z ekonomického hľadiska poníma ako bežný jav, ktorý je plne zlučiteľný s hospodárskym rozvojom a ktorý dokonca tvorí základ budovania stabilnej a prosperujúcej trhovej ekonomiky. Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj v jednej zo svojich štúdií (OECD 2013) uviedla, že počet podnikov, ktoré sú schopné zotrvať na trhu dlhšie ako štyri roky, je v Spojených štátoch amerických nižší, ako v krajinách Európskej únie. Uvedené len ilustruje skutočnosť, že ukončenie podnikania bez predošlého absolvovania všetkých fáz životného cyklu podniku, môže byť na príklade jednej z najvyspelejších svetových ekonomík plne zlučiteľné s rastom hrubého domáceho produktu, ba dokonca žiaduce z hľadiska zachovania dynamiky národného hospodárstva ako aj procesu kreatívnej deštrukcie, v rámci ktorej podniky bez vybudovania stabilnej konkurenčnej výhody trh opúšťajú a nahrádzajú ich podniky na trh novo vstupujúce.

Takýto prístup k posudzovaniu úpadku je však príznačný len pre jeho makroekonomickú analýzu. O úpadku ako pozitívnej externalite trhového hospodárstva nie je možné v nijakom prípade hovoriť v súvislosti s úpadkom fyzickej osoby – nepodnikateľa, pre ktorého má obvykle sociálne devastáčne účinky a ani v prípade fyzickej osoby podnikateľa, či právnickej osoby, kde sa síce úpadok viaže na výkon

podnikateľskej činnosti, a je teda takmer imanentnou súčasťou životných cyklov podnikov, avšak v konečnom dôsledku tiež nepriaznivo vplýva na sociálno-ekonomické postavenie fyzických osôb, ktorých kapitálu sa dotýka.

Odvolávajú sa na uvedené, sme toho názoru, že charakter úpadku treba primárne posudzovať nie s odvolávkou na mikro, či makroúroveň jeho skúmania, ale paušálne z hľadiska vyspelosti normatívnych právnych aktov, ktoré upravujú spôsoby jeho riešenia. Pokiaľ totiž tieto obsahujú efektívnu úpravu úpadkového práva, nie je dôvod na to, aby bol úpadok považovaný za negatívnu externalitu ekonomickej aktivity. Ak je tomu však naopak, a teda národné úpadkové inštitúty nie sú funkčné, predstavuje úpadok významnú hrozbu pre spoločensky udržateľný rozvoj danej krajiny. V takomto prípade v podnikateľskom prostredí narastá počet subjektov konfrontovaných so sekundárnou platobnou neschopnosťou, ktorá má za následok, že opúšťajú trh, s čím súvisí aj nárast nezamestnanosti, ktorá sa odzrkadľuje na náraste zadlženosti domácností a prepade jednotlivcov do sociálnej siete. Efektívna úpadková právna úprava, naopak, pomáha predchádzať takémuto scenáru a skutočne riešiť úpadok bez toho, aby boli v budúcnosti úpadcovia spoločensky stigmatizovaní a aby sa tento stav negatívne prejavil na ich ekonomickej aktivite, ktorá je hybnou silou celého trhového hospodárstva. Z tohto dôvodu je tak možné stav úpadkového práva v istom ohľade považovať aj za indikátor vyspelosti trhovej ekonomiky.

Podľa hodnotenia Svetovej banky, patrí Slovenská republika ku krajinám s nadpriemerným indexom kvality úpadkového práva (priemer indexov za rok 2013-2015, index kvality úpadkového práva v SR v roku 2013-2018). Uvedené však neplatí v rámci hodnotenia priemernej dĺžky trvania úpadkového konania (priemerná dĺžka konania v roku 2013 bola 2,2 roka, priemerná dĺžka úpadkového konania v SR v roku 2013 boli 4 roky), kde dosahujeme výrazný podpriemer (Svetová banka 2013). Z uvedeného vyplýva, že existuje priestor pre úvahy nad novelizáciou slovenskej právnej úpravy v zmysle dosiahnutia lepšieho hodnotenia v sledovaných ukazovateľoch s dopadom na kvalitu inštitútov určených na riešenie úpadku dlžníka (v tomto príspevku sa pritom orientujeme na oddĺženie ako vybraný inštitút slovenského úpadkového práva, riešiaci situáciu dlžníka – fyzickej osoby, ktorý sa ocitol, bez ohľadu na spôsob zavinenia, v úpadku).

Cieľom príspevku je analyzovať súčasný stav riešenia úpadku dlžníka – fyzickej osoby, prostredníctvom inštitútu oddĺženia v slovenskom právnom poriadku, a to nielen de lege lata, ale aj de lege ferenda.

Základnými zdrojmi využitými v rámci príspevku boli knižné a časopisecké odborné publikácie domácich a zahraničných autorov, komentáre k zákonom, právne predpisy, judikáty a informácie dostupné na internete. Veľkú časť textu príspevku autorka čerpala z cudzojazyčných zdrojov, čoho negatívnou externalitou môžu byť prípadné terminologické diskrepancie vznikajúce v súvislosti s analýzou spôsobov

riešenia úpadku dlžníka – fyzickej osoby, vo vybraných zahraničných právnych poriadkoch, a to vzhľadom na zaužívanú terminológiu slovenského úpadkového práva.

Pre potreby vypracovania príspevku boli využité štandardné vedecké metódy (metóda abstrakcie, excerpovania, analýzy, syntézy, indukcie a dedukcie) ako aj metóda právnej komparatistiky, ktorá je typická pre právo ako špecifický vedný odbor. Comparatum príspevku tvorí súčasná právna úprava inštitútu oddlženia ako spôsobu riešenia úpadku dlžníka – fyzickej osoby, v slovenskom právnom poriadku. Comparandum je tvorené právnou úpravou tohto inštitútu v právnych poriadkoch Singapuru, Poľska, Ukrajiny, USA, Maďarska, Rakúska, Nemecka a Česka.

2 TERMINOLOGICKÉ VYMEDZENIE ÚPADKU

V odbornej literatúre sa často stretávame s používaním viacerých pojmov označujúcich v zásade ten istý jav. V prípade neschopnosti dlžníka splácať svoje záväzky sa v zmysle uvedeného uvádzajú synonymicky pojmy úpadok a insolvenca. Podľa nášho názoru však ide o pojmy, ktoré nie je vhodné vzájomne zamieňať a ktorých použitie treba zväziť vzhľadom na kontext ich použitia. Vychádzame pritom z definície úpadku obsiahnutej v §3 ods. 1 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o konkurze a reštrukturalizácii, prípadne ZKR) a z komentára k tomuto zákonu.

„Dlžník je v úpadku, ak je platobne neschopný alebo predĺžený. Ak dlžník podá návrh na vyhlásenie konkurzu, rozumie sa tým, že je v úpadku“ (§3 ods. 1 ZKR).

„Úpadok je určitý, zákonom vymedzený stav majetkových pomerov dlžníka, ktorý sa rieši osobitným spôsobom určeným v zákone o konkurze a reštrukturalizácii. Úpadok má dve základné formy, a to platobnú neschopnosť (insolvenciu) a predĺženie“ (Đurica 2012, s. 18).

Z uvedených definícií jednoznačne vyplýva, že pojem úpadok je obsahovo širší ako pojem insolvenca, ktorý predstavuje len jednu zo zákonom predpokladaných foriem úpadku definovanú v §3 ods. 2 zákona o konkurze a reštrukturalizácii.

„Platobne neschopný je ten, kto nie je schopný plniť 30 dní po lehote splatnosti aspoň dva peňažné záväzky viac ako jednému veriteľovi. Za jednu pohľadávku pri posudzovaní platobnej schopnosti dlžníka sa považujú všetky pohľadávky, ktoré počas 90 dní pred podaním návrhu na vyhlásenie konkurzu pôvodne patrili len jednému veriteľovi.“

Na tomto mieste považujeme za vhodné uviesť aj definičné vymedzenie druhej možnej formy úpadku, a to predĺženia, ktoré je uvedené v §3 ods. 3 zákona o konkurze a reštrukturalizácii.

„Predĺžený je ten, kto je povinný viesť účtovníctvo podľa osobitného predpisu, má viac ako jedného veriteľa a hodnota jeho záväzkov presahuje hodnotu jeho majetku. Pri stanovení hodnoty záväzkov a hodnoty majetku sa vychádza z účtovníctva alebo z hodnoty určenej znaleckým posudkom, ktorý má pred

účtovníctvom prednosť a prihladáne sa aj na očakávateľné výsledky ďalšej správy majetku, prípadne očakávateľné výsledky ďalšieho prevádzkovania podniku, ak možno so zreteľom na všetky okolnosti odôvodnene predpokladať, že bude možné v správe majetku alebo v prevádzkovaní podniku pokračovať. Do sumy záväzkov sa nezapočítava suma záväzkov, ktoré sú spojené so záväzkom podriadenosti, ani suma záväzkov, ktoré by sa v konkurze uspokojovali v poradí ako podriadené pohľadávky.“

V literatúre sa stretávame aj s definíciami úpadku formulovanými teoretikmi. Tie prevažne akcentujú jeho charakteristické črty akými sú nepriaznivá sociálna situácia dlžníka, neschopnosť splácať svoje dlhy, či potreba autoritatívneho riešenia vzniknutej situácie.

„Pojmom úpadok sa označuje krízová, bezvýhodisková, majetková situácia dlžníka, ktorý nie je schopný a ani oprávnený ju sám riešiť - riešenie úpadku je tak možné len súdnou cestou v insolvenčnom konaní“ (Deutsch 2012, s. 115).

Okrem pojmov úpadok a insolvenca, sa v rámci problematiky úpadkového práva bežne používajú aj pojmy konkurz a bankrot. Bližšie sa nimi zaoberajú aj Ďurica a Husár, podľa ktorých „Samotný termín konkurz pochádza z latinského výrazu „concursum creditorum“ – súbeh veriteľov. Súbeh veriteľov vyjadruje súbeh pohľadávok plurality veriteľov voči tomu istému dlžníkovi. Konkurz je termínom užším, pretože právna úprava ním označuje aj štádium konkurzného konania, ktoré nasleduje po vyhlásení konkurzu, v ktorom sa speňažuje majetok dlžníka a zo získaného výťažku sa „v súbehu“ uspokojujú pohľadávky veriteľov. Okrem toho, že sa ním označuje štádium osobitného súdneho konania, má aj svoje hmotnoprávne aspekty, pretože po vyhlásení konkurzu dochádza k zmene hmotnoprávneho postavenia dlžníka. V podnikateľskej praxi sa často ako synonymum používa aj termín „bankrot“, ktorý však je skôr ekonomickej povahy a vyjadruje ekonomickú pozíciu dlžníka, ktorý nie je schopný uhrádzať veriteľom splatné pohľadávky a k právnej úprave konkurzného práva má väzbu na termín úpadok. Termín „bankrot“ má pôvod v talianskom slovnom spojení „banco rotto“, ktorý sa používal pri označovaní „kupca“, ktorý nemohol platiť“ (Ďurica a Husár 2008, s.7).

Terminologické nepresnosti, ktoré sa v odbornej literatúre vyskytujú, sú v tomto prípade podľa nášho názoru čiastočne aj výsledkom preberania právnych názorov zo zahraničia, prípadne tvorby komparatívnych štúdií. V zahraničnej odbornej literatúre sa totiž stretávame s anglickým termínom „insolvency law“ a jeho ekvivalentmi. Táto skutočnosť tak vplýva na používanie termínov ako insolvenca, insolvenčné konanie, či insolvenčné právo, ktoré, podľa nášho názoru, nie sú vzhľadom na vyššie uvedené definičné vymedzenie korektné.

3 ODDĽŽENIE VO VYBRANÝCH PRÁVNÝCH PORIADKOCH

Comparandum je pre potreby implementovania metódy právnej komparatistiky vo vzťahu k analýze inštitútu oddĺženie nielen de lege lata, ale aj de lege ferenda,

tvorené právnou úpravou tohto inštitútu v právnych poriadkoch Singapuru, Poľska, Ukrajiny, USA, Maďarska, Rakúska, Nemecka a Česka

Singapur bol zvolený z toho dôvodu, že jeho právna úprava riešenia úpadku dlžníka je v celosvetovom meradle označovaná za nejefektívnejšiu. Odvolávame sa pritom na výsledky hodnotenia Svetovej banky, v rámci ktorého dosiahla index kvality úpadkového práva 10 (najvyššia možná dosiahnuteľná hodnota indexu) a priemernú dĺžku úpadkového konania 0,8 roku (Svetová banka 2013). Efektívnosť tejto právnej úpravy je tak veľmi vysoká, a preto disponuje potenciálom byť príkladom aj pre iné právne úpravy, majúť však na pamäti, že nesmie ísť o absolútne preberanie jej ustanovení bez zohľadnenia špecifik potenciálne preberajúcej krajiny.

Poľsko, Ukrajina, Maďarsko, Rakúsko a Česká republika sú uvádzané z toho dôvodu, že ide o susediace krajiny (ale v prípade Českej republiky treba súčasne poznamenať, že porovnanie jej platnej právnej úpravy so slovenskou je zaujímavé najmä z toho dôvodu, že tieto krajiny mali prostredníctvom zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní rovnaký východiskový právny stav, ktorý sa však v dôsledku neskoršieho individuálneho sociálno-politického vývoja zmenil a vyvinula sa tak v súčasnosti platná právna úprava).

Nemeckej právnej úprave venujeme priestor z toho dôvodu, že bola pre tvorcov úpravy slovenského úpadkového práva vzorovou.

Právna úprava USA je uvádzaná preto, lebo je z hľadiska novovekej právnej úpravy úpadkového práva v celosvetovom meradle považovaná za kľúčovú. Dôvodom je skutočnosť, že táto právna je právnou úpravou dlhodobo najvyspelejšej ekonomiky sveta (CNN 2013) a vo vzťahu k európskym úpadkovým právnym úpravám sa vyznačuje špecifikami vyplývajúcimi nielen z tohto jej postavenia, ale aj z autonómneho sociálno-politického vývoja ako aj samotného charakteru právnej úpravy. Podľa dôvodovej správy k zákonu č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii (Ďurica a Husár 2008, s. 13), je totiž možné jednotlivé legislatívy sveta podľa ich prístupu k insolvenčii rozdeliť do troch kategórií, a to na právne úpravy pro-dlžnícke, pro-veriteľské a kombinované.

Pro-dlžnícky charakter posilňujúci postavenie dlžníka má v súčasnosti úprava insolvenčie v krajinách ako Francúzsko, Španielsko, Portugalsko, Grécko, Belgicko. Do tejto kategórie patrí aj väčšina latinsko-amerických krajín.

Naopak, pro-veriteľský charakter právnej úpravy sa v súčasnosti uplatňuje najmä vo Veľkej Británii a v krajinách blízkych k angloamerickej právnej kultúre. Tento charakter právnej úpravy je príznačný aj pre Nemecko, Holandsko, Švédsko a Japonsko. Býva označovaný ako vyhovujúci pre podporu optimálneho rozvoja podnikateľského prostredia, nakoľko umožňuje veriteľom účinne sa chrániť pred dôsledkami úpadku dlžníka a svojou predvídateľnosťou a zvýšenou mierou právnej istoty stimuluje celkový obeh kapitálu.

Kompromis vo forme vyrovnanej pozície veriteľov a dlžníkov predstavuje právna úprava napr. v USA a Rakúsku.

Zoradenie porovnávaných právnych úprav v nasledujúcej časti príspevku vyplýva z dosiahnutého indexu kvality úpadkového práva a je založené na princípe zostupnosti.

Právna úprava oddlženia je v **Singapore** (k indexu kvality úpadkového práva a priemernému času trvania úpadkového konania v tejto krajine sme sa už vyjadrili v predchádzajúcej časti príspevku) obsiahnutá v tzv. Bankrotovom zákone (tzv. Bankruptcy Act). Tento právny predpis obsahuje samostatnú definíciu úpadku, podľa ktorej sa v ňom nachádza fyzická osoba, ktorej dlh je vyšší ako 10 000 USD a ktorý nie je schopná splatiť. (AGC Singapore 2013). Právna úprava z procesnoprávneho hľadiska rozlišuje dva základné spôsoby riešenia úpadku. Kritériom ich aplikácie je dosiahnutá výška dlhu, pričom hraničnú hodnotu predstavuje čiastka 100 000 USD. Oddlženie v prípade, že výška záväzkov dlžníka nachádzajúceho sa v úpadku nepresahuje 100 000 USD, môže byť totiž na základe rozhodnutia súdu realizované mimosúdne, a to tzv. verejným úpadkovým správcom. Úlohou tohto správcu je posúdiť predpoklady dlžníka na jeho zaradenie do tzv. Splátkového systému (tzv. Debt Repayment Scheme), ktorý predstavuje dobrovoľný dlžníkom riadený systém spravovaný špecializovaným správcovským orgánom (tzv. Official Assignee) zriadeným podľa Bankrotového zákona. Koncepcia, na ktorej je založený tento systém je charakteru „win – win“, t. j. jej primárnym cieľom je dosiahnuť stav spokojnosti tak na strane dlžníka ako aj na strane jeho veriteľov. Dĺžka trvania zaradenia do systému nesmie presahovať 5 rokov a ak počas tejto doby dlžník splní svoje záväzky podľa dohody s veriteľmi, bude zbavený svojich dlhov zahrnutých do systému a bude mu umožnený tzv. „fresh start“, čím sa vyhne obmedzeniam a sociálnej stigme, ktoré vyplývajú z realizovania oddlženia súdnou cestou. V prípade, že výška záväzkov dlžníka nachádzajúceho sa v úpadku presahuje 100 000 USD, je súdne konanie obligatórnou náležitosťou oddlženia z procesnoprávneho hľadiska. Úlohou súdom ustanoveného správcu je v tomto prípade speňažiť majetok dlžníka a priebežne postupovať veriteľom časť príjmu dlžníka. V rámci realizovania oddlženia za účasti súdu, sú tiež určené povinnosti dlžníka, ktoré v prvom prípade absentujú. Takýto dlžník:

- nemôže opustiť krajinu bez povolenia,
- pokračovať vo výkone verejnej funkcie,
- byť členom štatutárneho orgánu podniku,
- podať akúkoľvek žalobu na súde.

Ak dlžník absolvuje oddlženie v tejto „sprísnenej“ podobe, dôjde k jeho zaradeniu do špeciálnej databázy dlžníkov, v rámci ktorej je evidovaný počas nasledujúcich piatich rokov. Evidencia dlžníka v uvedenej databáze mu po období jej trvania, znemožňuje prístup k pôžičkám a úverom. V Singapore pritom nie je získanie

štatútu nevymáhateľnosti pohľadávok logickým následkom riadneho absolvovania oddĺženia tak ako to upravujú mnohé iné právne poriadky. Deje sa tak len vtedy, ak:

- boli pohľadávky veriteľov uspokojené v plnej výške, alebo ak bola s veriteľmi uzavretá záväzná dohoda o ďalších splátkach,
- súd na základe správy správcu, rozhodol o dlžníkovej platobnej disciplíne a spolupráci v priebehu speňažovania majetku a odvádzania časti príjmu,
- tak rozhodol správca berúc do úvahy dĺžku trvania oddĺženia, výšku platieb, platobnú disciplínu a spoluprácu za obdobie minimálne troch rokov za predpokladu, že výška dlhu nepresahuje 500 000 USD.

V blízkom čase sa však v Singapore predpokladá predloženie návrhu tzv. Insolvenčného zákona (Omnibus Insolvency Act), ktorý bude súhrnne upravovať tak problematiku úpadku podnikov (doteraz obsiahnuté v tzv. Companies Act) ako aj fyzických osôb – nepodnikateľov (doteraz obsiahnuté v tzv. Bankruptcy Act), na ktorom začala tzv. Revízná komisia insolvenčného práva (Insolvency Law Review Committee) pracovať v roku 2010 z podnetu odporúčania prijatého na pôde Komisie pre legislatívu podnikov a ich rámcovú úpravu (Company Legislation and Corporation Regulation Framework Committee) z roku 2002.

Podľa hodnotenia Svetovej banky dosahuje index kvality úpadkového práva v **Poľsku** hodnotu 9, zatiaľ čo priemerná dĺžka úpadkového konania sú až 3 roky (Svetová banka 2013). Základnými národnými prameňmi úpadkového práva v Poľsku sú podľa výskumu spoločnosti BNT zameraného na problematiku úpadkového práva v strednej a východnej Európe a analýzu jeho súčasného stavu (Heemann 2013, s. 24):

- Konkurzný zákon z 28. februára 2003 a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- Občiansky zákonník z 23. apríla 1964 a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- zákon o licenciách správcov z 15. júna 2007 a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Úpadok dlžníka je v konkurznom zákone definovaný ako stav, keď:

- dlžník nie je schopný platiť po dobu minimálne troch mesiacov svoje splatné finančné záväzky voči najmenej dvom veriteľom,
- dlžník je právnická osoba, ktorej záväzky presahujú hodnotu majetku.

Oddĺženie ako spôsob riešenia úpadku dlžníka – fyzickej osoby, pozná poľský právny poriadok od roku 2008, avšak jeho absolvovanie je dlžníkom umožnené iba v prípade, že príčinou toho, že sa ocitli v úpadku bez vlastného zavinenia, boli mimoriadne udalosti ako napr.: neočakávané choroby, strata zamestnania alebo skutočnosť, že sa stali obeťou podvodu. Dlžníci, ktorí stratia majetok v dôsledku

alkoholizmu či toxikománie, nie sú v zmysle uvedeného oprávnení podať návrh na povolenie oddĺženia a oddĺženie nie je prístupné ani dlžníkom, ktorí na seba prevzali záväzky v čase, keď už o svojom úpadku vedeli. Zákon ďalej stanovuje, že oddĺženie prichádza do úvahy v prípade konkrétneho úpadcu len raz za desať rokov. Po schválení podaného návrhu súdom, tento rozhodne, ktorá časť majetku dlžníka má byť v procese oddĺženia speňažená a rozdelená medzi veriteľov skôr, ako dlžník pristúpi k plneniu splátkového kalendára (plnenie splátkového kalendára môže prebiehať maximálne 5 rokov a splátkový kalendár môže byť v tomto období na základe podnetu dlžníka alebo jeho veriteľa v prípade, že sa zmení finančná situácia dlžníka, upravený). Skutočnosť, že súd potvrdil splátkový kalendár, nemá vplyv na povinnosti prípadných ručiteľov za záväzky dlžníka. Veritelia si tak môžu uplatňovať svoje pohľadávky voči ručiteľovi v rozsahu sumy, ktorá nebude podľa splátkového kalendára uspokojená. Funkciu správcu v prípade oddĺženia poľský právny poriadok nepozná. Z tohto dôvodu sa aj zákonom požadované mesačné výkazy dlžníka o jeho príjmoch a výdavkoch iného ako bežného charakteru, predkladajú priamo súdu.

Podľa hodnotenia Svetovej banky dosahuje index kvality úpadkového práva na **Ukrajine** hodnotu 9, zatiaľ čo priemerná dĺžka úpadkového konania je 2,9 roka (Svetová banka 2013). Dykunskey (2012) uvádza, že hlavnými prameňmi ukrajinského národného úpadkového práva v súčasnosti sú:

- Bankrotový zákon (On Restoring a Debtor's Solvency or Recognizing it as a Bankrupt Act of Ukraine),
- Obchodný zákonník (Commercial Code),
- Obchodný súdny poriadok (Commercial Procedural Code).

Právomoc na konanie vo veci úpadku dlžníka je daná tzv. obchodným súdom, ktorých miestna príslušnosť sa spravuje podľa toho, v obvode ktorého z nich je dlžník rezidentom. Tak veriteľ ako aj dlžník môžu podať návrh na vyhlásenie úpadku, ak celková výška pohľadávok voči dlžníkovi, presahuje hodnotu tristonásobku minimálnej mzdy (cca 40 000 USD), pričom tieto pohľadávky nie sú uhradené v lehote troch mesiacov po lehote splatnosti. Aby však bolo možné začať úpadkové konanie, musia byť najprv splnené viaceré zákonné požiadavky. Jedným z týchto kritérií je, že pohľadávka, prípadne pohľadávky, na ktorých základe sa návrh podáva, nie sú sporné. Podľa znenia zákona nie sú pohľadávky sporné vtedy, ak ich predošlé rozhodnutie súdu potvrdilo a ak veriteľ na základe takéhoto rozsudku začal konanie o výkone rozhodnutia (podľa predošlej úpravy postačovalo, aby veriteľ nespornosť nároku dokázal dlžníkovým uznaním záväzku). Ďalšou požiadavkou je, že musí ísť o pohľadávky peňažného charakteru, z ktorých tvoria výnimku nároky na peňažné plnenie vyplývajúce z pokút, nárokov na náhradu vzniknutej ujmy na živote a zdraví, na zaplatenie autorských odmien, prípadne nároky dlžníkových akcionárov.

Inštitút oddlženia fyzických osôb súčasná ukrajinská právna úprava nepozná.

Podľa hodnotenia Svetovej banky dosahuje index kvality úpadkového práva v **Spojených štátoch amerických** hodnotu 9 a priemerná dĺžka úpadkového konania je 1,5 roka (Svetová banka 2013). Podľa údajov publikovaných v medzinárodnej databáze právnych predpisov viac ako 150 krajín sveta (Leonard 2014, s 149), je hlavným prameňom úpadkového práva v USA, hlava č. 11 Federálneho zákonníka Spojených štátov amerických (Title 11 of the United States Code) – tzv. Úpadkový zákonník (Bankruptcy Code), a to najmä jeho:

- oddiel č. 7 – likvidácia,
- oddiel č. 9 – reštrukturalizácia územnej samosprávy,
- oddiel č. 11, 12, 13 – reštrukturalizácia,
- oddiel č. 15 – riešenie úpadku dlžníka na cezhraničnej báze.

Vzhľadom na to, že ide o právny predpis platný na federálnej úrovni, počíta sa v jeho rámci aj s prijatím právnych predpisov riešiacich predmetnú problematiku na úrovni jednotlivých štátov USA. Inštitút oddlženia má v americkom právnom poriadku dlhú tradíciu. Jeho zákonná úprava je obsiahnutá tak v oddiele č. 7 ako aj v oddiele č. 13, hlavy č. 11 Federálneho zákonníka. Možnosti, ktoré jednotlivé kapitoly spotrebiteľovi v úpadku ponúkajú sú však rozdielne. Zatiaľ čo oddiel č. 7 je orientovaný na dosiahnutie oddlženia fyzických osôb speňažením ich majetku s cieľom získať peňažné prostriedky na uspokojenie veriteľov, čím je v pomerne krátkom čase dlžníkovi umožnený typický americký „fresh start“, oddiel č. 13 je podobne ako vo väčšine európskych právnych poriadkov, upravený tak, že oddlženie je úpadcovi dovolené len po dôslednom niekoľko ročnom plnení ustanoveného splátkového kalendára (ten dlžník predkladá buď súčasne s návrhom alebo až v dodatočnej lehote pätnásť dní od dátumu podania, pričom k začatiu jeho plnenia do rúk správcu musí dôjsť najneskôr do tridsiatich dní od podania návrhu na povolenie oddlženia). Dlžník sa môže rozhodnúť sám, ktorým spôsobom oddlženie absolvuje, ale limitujúcim faktorom jeho rozhodnutia je výška jeho príjmu. V prípade, že by bol jeho odhadovaný príjem v nasledujúcich piatich rokoch väčší ako 10 000 USD, muselo by sa jeho oddlženie obligatórne spravovať ustanoveniami oddielu č. 13. Oddlženie realizované podľa oddielu č. 7 je totiž prednostne určené dlžníkom, ktorých očakávaný príjem v nasledujúcich piatich rokoch nepresiahne sumu 6 000 USD. V prípade, že sa hodnota úpadcovho budúceho príjmu odhaduje v rozmedzí týchto hraničných hodnôt, je na zvážení súdu, ktorý druh oddlženia bude realizovaný, posudzujúc pritom skutočnosť, či takýto dlžníkov príjem bude postačovať aspoň na úhradu 25 % nezabezpečených neprioritných pohľadávok.

Americký právny poriadok samostatne upravuje aj špecifický prípad oddlženia, keď sa úpadcom stáva živnostník vykonávajúci podnikateľskú činnosť

v oblasti poľnohospodárstva, prípadne rybárstva. V tomto prípade sa oddĺženie viaže podobne ako v rámci oddielu č. 13 na požiadavku plnenia ustanoveného splátkového kalendára.

Proces oddĺženia sa bez ohľadu na to, akým spôsobom prebehne, začína podaním návrhu úpadcom (takýto návrh môžu na seba podať aj manželia spoločne) a zaplatením stanovených súdnych poplatkov, ktorých výška sa pohybuje okolo 300 USD v závislosti od toho, o ktorý spôsob oddĺženia sa žiada (dlžníkovi je umožnené uhradiť požadovanú sumu formou štyroch splátok, ktoré však musia byť zrealizované najneskôr do 120 dní od podania návrhu na oddĺženie). K podanému návrhu na povolenie oddĺženia je dlžník povinný doložiť doklad o tom, že sa snažil dohodnúť s veriteľmi na alternatívnom riešení jeho situácie a že využil špecializovaný druh poradenských služieb zameraných na riešenie svojej nepriaznivej ekonomickej situácie. Úpadcov návrh súd zamietla v prípade, že neuplynul stanovený časový úsek od jeho posledného povoleného oddĺženia, ale i prípadoch, že dlžník v lehote kratšej ako 180 dní pred podaním návrhu získal potvrdenie o svojej bonite od špecializovanej agentúry, prípadne v rovnakom časovom úseku o povolenie oddĺženia už žiadal, avšak návrh mu vtedy zamietli.

V prípade, že súd proces oddĺženia povolí absolvovať, ustanoví správcu, ktorý následne do 20 až 40 dní od podania návrhu zvoláva schôdzu veriteľov, na ktorej skladá dlžník prisahu a odpovedá na otázky tak veriteľov, ako aj správcu, ktoré smerujú na zistenie skutočností o jeho príjmoch a majetku. Správca potom do 10 dní informuje súd o vierohodnosti dlžníkových poctivých úmyslov. V prípade, že súd povolí absolvovať proces oddĺženia v súlade s ustanoveniami oddielu č. 7, je stanovený správca poverený koordináciou likvidačného procesu a uspokojovaním veriteľských nárokov (veritelia si môžu svoje pohľadávky prihlásiť v lehote 90 dní od uskutočnenia ustanovujúcej schôdze veriteľov). Ak správca všetok majetok speňažil a pohľadávky boli uspokojené vzhľadom na hierarchickosť ich usporiadania (podobne ako v prípade likvidácie podniku podľa oddielu č. 7), rozhodne súd o oddĺžení úpadcu. Deje sa tak zvyčajne 60 – 90 dní po podaní návrhu za predpokladu, že súd nezamietne oddĺženie z dôvodu, že dlžník nespolupracoval, zatajoval dôležité informácie, krivo prisahal, prípadne neabsolvoval nariadený kurz finančného manažmentu, na ktorého ukončenie sa povolenie oddĺženia viaže. Štatút nevyožiteľnosti sa však po úspešnom absolvovaní oddĺžovacieho procesu netýka viacerých druhov pohľadávok (ide najmä o záväzky dlžníka vyplývajúce z jeho vyživovacej a daňovej povinnosti, záväzky sankčného charakteru a pod.).

Postup oddĺženia podľa oddielu č. 13 sa principiálne nelíši od postupu oddĺženia absolvovaného podľa oddielu č. 7 (treba však rešpektovať skutočnosť, že spôsob oddĺženia je v rámci týchto oddielov odlišný). Najvýznamnejšie odlišnosti, ktoré medzi existujúcimi spôsobmi oddĺženia existujú, sú tieto:

- schôdzu veriteľov zvoláva ustanovený správca podľa oddielu č. 13 v pozmenenom časovom horizonte (20-50 dní od podania návrhu),

- oddiel č. 13 stanovuje požiadavku tzv. „potvrdzujúceho pojednávania“ (confirmation hearing), ktorého účelom je súdne schválenie dlžníkom navrhovaného splátkového kalendára a ktoré musí byť uskutočnené v lehote najviac 45 dní po dátume konania ustanovujúcej schôdze veriteľov (v súlade s požiadavkou začatia plnenia splátkového kalendára v lehote najviac 30 dní od podania návrhu na povolenie oddlženia však správca v čase takéhoto rozhodovania o schválení splátkového kalendára disponuje dlžníkovým plnením, ktoré je oprávnený prerozdeliť medzi veriteľov až na základe výsledku pojednávania – ak bude mať súd voči predkladanému návrhu výhrady, treba, aby dlžník takýto návrh modifikoval a ak súd neschválil ani takto modifikovaný návrh, správca je povinný vrátiť dlžníkovi všetky peňažné plnenia očistené o odmenu správcu a dovedďajšie náklady konania).

Po úspešnom splnení povinností vyplývajúcich dlžníkovi z dodržiavania splátkového kalendára, rozhodne súd o oddlžení úpadcu. Pre potreby takéhoto rozhodnutia sa však skúma aj plnenie dlžníkových daňových a vyživovacích povinností, skutočnosti týkajúce sa absolvovania povinného kurzu finančného manažmentu a časové horizonty predchádzajúcich povolených oddlžení. Americkí zákonodarcovia mysleli pri tvorbe platnej legislatívy aj na vplyv turbulentných zmien vyplývajúcich z existencie trhového hospodárstva, v ktorých dôsledku môže byť ohrozené úpadcove plnenie schváleného splátkového kalendára. Práve pre takéto situácie je určený tzv. „hardship discharge“, ktorého cieľom je poskytnúť oddlženie úpadcovi, ktorého platobná indispozícia nastala nie jeho pričinením, ale v dôsledku neočakávaných udalostí. Ak totiž v prípade, že modifikácia splátkového kalendára nie je možná a takýto dlžník uhradil doterajšou realizáciou platieb aspoň takú čiastku, ktorú by získal speňažením jeho majetku podľa oddielu č. 7, prichádza do úvahy, aby súd rozhodol o jeho oddlžení, odvolávajúc sa práve na tento inštitút.

Podľa hodnotenia Svetovej banky dosahuje index kvality úpadkového práva v **Maďarsku** hodnotu 7, priemerná dĺžka úpadkového konania sú však len 2 roky (Svetová banka 2013). Základnými národnými prameňmi úpadkového práva v Maďarsku sú podľa výskumu spoločnosti BNT zameraného na problematiku úpadkového práva v strednej a východnej Európe a analýzu jeho súčasného stavu (Heemann 2013, s. 24):

- zákon č. 49/1991 o konkurznom a úpadkovom konaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 4/2006 o obchodných spoločnostiach a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- nariadenie vlády č. 114/2006 o registri správcov.

Inštitút oddĺzenia fyzických osôb vřak maďarská právna úprava nepozná.

Podľa hodnotenia Svetovej banky dosahuje index kvality úpadkového práva v **Nemecku** hodnotu 7, zatiaľ čo priemerná dĺžka úpadkového konania je len 1,2 roka. (Svetová banka 2013). Základnými národnými prameňmi úpadkového práva v Nemecku sú podľa výskumu spoločnosti BNT zameraného na problematiku úpadkového práva v strednej a východnej Európe a analýzu jeho súčasného stavu (Heemann 2013, s. 24):

- Insolvenčný zákonník z roku 1994 (Insolvenzordnung),
- zákon o zjednodušení reštrukturalizácie z roku 2012 (Gesetz zur weiteren Erleichterung der Sanierung von Unternehmen).

Nemecký Konkurzný zákonník operuje v súvislosti s úpadkom dlžníka s tromi základnými pojmami:

- platobná neschopnosť: dlžník nie je schopný plniť svoje splatné záväzky viac ako cca 3 týždne po lehote splatnosti,
- bezprostredná platobná neschopnosť: dlžník predpokladá, že nebude schopný uhradiť svoje záväzky v lehote ich splatnosti,
- nadmerné zadĺženie: záväzky dlžníka sú vo väčšej hodnote ako jeho aktíva.

Oddĺženie je v nemeckom právnom poriadku umožnené dlžníkom – fyzickým osobám, ktorí na seba sami podali návrh na začatie úpadkového konania a návrh na povolenie oddĺženia podali súčasne s ním (alebo najneskôr do dvoch týždňov). Súd návrh na povolenie oddĺženia zamietne, ak je splnený čo i len jeden z dôvodov explicitne uvedených v zákone (napríklad ak bol dlžník v minulosti odsúdený za úmyselný trestný čin súvisiaci s úpadkovým konaním, alebo ak už v predchádzajúcich desiatich rokoch o povolenie oddĺženia žiadal a pod.). Lehota, počas ktorej je dlžník pre potreby oddĺženia povinný plniť splátkový kalendár, začína plynúť od vyhlásenia konkurzu, čím je dlžník chránený od neprimeranej dĺžky samotného konkurzu. Doba oddĺženia je v Nemecku stanovená na šesť rokov a po jej úspešnom absolvovaní sa stávajú nevymožiteľnými všetky pohľadávky veriteľov, ktoré mali byť prihlásené, i keď sa tak nestalo (s výnimkou pohľadávok, ktoré vznikli z dôvodu dlžníkovho úmyselného protiprávneho konania, pohľadávok plynúcich z peňažných trestov uložených dlžníkovi a taktiež pohľadávok vzniknutých z poskytnutej bezúročnej pôžičky s cieľom uhradiť trovy konkurzného konania).

Podľa hodnotenia Svetovej banky dosahuje index kvality úpadkového práva v **Rakúsku** hodnotu 7 a priemerná dĺžka úpadkového konania, je podobne ako v Nemecku, na úrovni 1,1 roka (Svetová banka 2013). Základným národným prameňom úpadkového práva v Rakúsku je podľa výskumu spoločnosti BNT zameraného na problematiku úpadkového práva v strednej a východnej Európe

a analýzu jeho súčasného stavu (Heemann 2013, s. 24), zákon o insolvenčnom konaní z roku 2010 (Insolvenzordnung).

Tento právny predpis je dôsledkom významnej reformy úpadkového práva v Rakúsku, a nahradil dovtedy účinné zákony upravujúce samostatne inštitút konkurzu a reštrukturalizácie, čím sa stal moderným integrovaným kódexom rakúskeho úpadkového práva. Jeho hlavným cieľom bolo zjednodušiť legislatívny rámec riešenia úpadku dlžníka, a to najmä zjednodušením požiadaviek na podanie návrhu na začatie jednotného úpadkového konania, prijatím opatrení urýchľujúcich rozhodnutie súdu týkajúce sa začatia úpadkového konania a opatreniami smerujúcimi k zníženiu počtu prípadov, ktoré nemožno začať z dôvodu nedostatku majetku dlžníka.

Úpadok dlžníka, ktorý je hlavným predpokladom začatia úpadkového konania (v prípade reštrukturalizácie postačuje aj hroziaci úpadok), nie je v zákone definovaný. Jeho definície tak vyplynuli až z aplikačnej praxe.

Inštitút oddĺženia rakúsky právny poriadok pozná, jeho právna úprava je v celosvetovom meradle považovaná za jednu z najprísnejších. Riešenie nepriaznivej finančnej situácie dlžníka – fyzickej osoby, ktorý sa ocitol v úpadku je možné tzv. konaním o vyrovnaní dlhu (Schuldenregulierungsverfahren). Dlžník, ktorý sa rozhodne pre jeho absolvovanie, musí k svojmu návrhu doložiť aj zoznam majetku a záväzkov, návrh splátkového kalendára, prehlásenie, že uhradí trovy konania a prehlásenie o tom, že pokus o mimosúdne riešenie vzniknutej situácie zlyhal. V zásade platí, že úpadca spravuje svoj majetok sám, súd však môže v odôvodnených prípadoch rozhodnúť o tom, že ustanoví správcu. Plnenie splátkového kalendára, ktorý je výsledkom dohody medzi dlžníkom a väčšinou jeho veriteľov o rozsahu splatenia záväzkov, trvá tri až päť rokov (Heemann 2013, s. 24). Ak však nedôjde k dohode o splátkovom kalendári, môže súd na žiadosť dlžníka začať tzv. absorpčné konanie (tzv. Abschöpfungsverfahren mit Restschuldbefreiung). Absorpčné konanie prichádza do úvahy vtedy, keď nie je možné dosiahnuť s veriteľmi konsenzus na finálnej podobe splátkového kalendára. Dôvodmi pritom môžu byť buď nesúhlas s lehotou splácania, alebo navrhovanou výškou splátok. V takomto prípade dlžník odvádza správcovi značnú časť svojich príjmov (k dispozícii mu zostane príjem na úrovni životného minima) za obdobie až sedem rokov a ten je povinný uspokojovať z týchto prostriedkov pohľadávky veriteľov v určenom poradí. V prípade, že je dlžník nezamestnaný, je povinný prijať akúkoľvek prijateľnú pracovnú ponuku. Na to, aby však súd rozhodol o oddĺžení, nestačí byť zamestnaný a dodržiavať platobnú disciplínu. Zákon totiž explicitne stanovuje, že oddĺženým môže byť len ten, kto uhradí minimálne polovicu hodnoty prihlásených pohľadávok v lehote troch rokov od začatia konania alebo najmenej 10% pohľadávok počas celého sedem ročného obdobia trvania konania.

Podľa hodnotenia Svetovej banky dosahuje index kvality úpadkového práva v **Českej republike** hodnotu 6, zatiaľ čo priemerná dĺžka úpadkového konania je 2,1 roka (Svetová banka 2013). V súvislosti s týmto hodnotením riešenia úpadku, si však

dovoľujeme na začiatok tejto časti príspevku upozorniť na skutočnosť, že išlo o hodnotenie kvality za roky 2009-2013, a teda o hodnotenie právnej úpravy pred 1. januárom 2014, keď nadobudla účinnosť zásadná novela Insolvenčného zákona. V ďalšom texte príspevku sa už budeme rámcovo venovať českej právnej úprave riešenia úpadku po novele. Dosiahnutý index kvality a popisovaný súčasný stav úpadkového práva v Českej republike, tak nie je možné vnímať vo vzájomnej spätosti, aj keď pripúšťame, že mnohé z ustanovení, na základe ktorých česká právna úprava dosiahla historické hodnoty indexu, sú doposiaľ účinné.

Základnými národnými prameňmi úpadkového práva v Českej republike sú:

- zákon č. 182/2006 Sb. o úpadku a spôsoboch jeho řešení (tzv. Insolvenčný zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 312/2006 Sb o insolvenčních správčích a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- zákon č. 118/2000 Sb. o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Uvedené právne predpisy upravujú spôsoby riešenia úpadku dlžníka, hroziaceho úpadku dlžníka a jeho oddĺženia. Definícia úpadku je obsiahnutá v §3 ods. 1 Insolvenčného zákona. Dlžník je podľa tohto ustanovenia v úpadku vtedy, ak má viac veriteľov, jeho peňažné záväzky sú po lehote splatnosti dlhšie ako 30 dní a nie je ich schopný plniť. Inštitút oddĺženia prešiel v rámci poslednej novely Insolvenčného zákona účinnej od 1. januára 2014 tiež zásadným zmenami, mení sa jeho charakter inštitútu určeného výlučne pre fyzické osoby. V zmysle novely sa už totiž nehodnotí povaha osoby dlžníka, ale povaha jeho záväzkov, z čoho vyplýva, že dlžník môže súdu navrhnúť, aby jeho existujúci alebo ešte len hroziaci úpadok riešil oddĺžením aj vtedy, ak ide o právnickú osobu, ktorá podľa zákona nie je považovaná za podnikateľa a súčasne nemá dlhy z podnikania a aj vtedy, ak ide o fyzickú osobu, ktorá nemá dlhy z podnikania (§389 ods. 1 písm. a) a b) IZ). Dlh z podnikania pritom nebráni riešeniu dlžníkovho úpadku alebo hroziaceho úpadku oddĺžením, ak sú splnené podmienky upravené v §389 ods. 1 písm. a) až c) IZ. Návrh na povolenie oddĺženia je oprávnený podať výlučne dlžník (novinkou v českej právnej úprave je možnosť podania spoločného návrhu manželmi, a to vtedy, ak je každý z nich samostatne oprávnený podať návrh na povolenie oddĺženia). Ak návrh na začatie úpadkového konania podal dlžník, musí byť návrh na povolenie oddĺženia podaný súčasne s ním, ak návrh na začatie úpadkového konania podala iná osoba, môže dlžník návrh na povolenie oddĺženia podať najneskôr do 30 dní, odkedy mu bol návrh na začatie úpadkového konania doručený. Ak nedôjde k späťvzatiu návrhu na povolenie oddĺženia ani k jeho odmietnutiu (ak nebol ani napriek predchádzajúcemu upozorneniu súdu predložený

návrh doplnený) alebo zamietnutiu (k tomu dochádza vtedy, ak je podaným návrhom sledovaný nepoctivý zámer, alebo ak hodnota plnenia, ktorým by boli počas oddĺženia uspokojené pohľadávky nezabezpečených veriteľov, bude nižšia ako 30% ich pohľadávok a títo s danou skutočnosťou výslovne nesúhlasia), povolí insolvenčný súd oddĺženie, ktoré následne prebieha speňažením majetkovej podstaty alebo plnením splátkového kalendára. V opačnom prípade, súd rozhodne o riešení úpadku konkurzom. Ak je oddĺženie realizované speňažením majetkovej podstaty, postupuje sa podľa ustanovení o speňažení majetku v konkurze, ak je oddĺženie realizované prostredníctvom splátkového kalendára, je dlžník povinný počas 5 rokov mesačne splácať nezabezpečeným veriteľom zo svojich príjmov čiastku v rozsahu stanovenom zákonom (§398 ods. 3 IZ). Voľba konkrétneho spôsobu oddĺženia závisí od veriteľov, deje sa tak hlasovaním na schôdzi veriteľov s tým cieľom zvolanej (na schválenie sa vyžaduje dosiahnutie jednoduchej väčšiny hlasov nezabezpečených veriteľov počítanej podľa výšky ich pohľadávok). Po tom, čo splní dlžník riadne a včas všetky povinnosti, ktoré mu vyplývajú zo schváleného spôsobu oddĺženia, vydá súd na jeho návrh uznesenie, ktorým ho oslobodí od platenia pohľadávok, ktoré boli predmetom oddĺženia, a to v rozsahu, v akom počas neho neboli uspokojené. Zaujímavosťou českej právnej úpravy úpadku dlžníka je, že určuje záväzný spôsob započítavania poskytnutého plnenia vzhľadom na jednotlivé čiastkové zložky pohľadávky (§ 165 ods. 4 IZ) – ako prvá sa umoruje istina, následne úroky, úroky z omeškania a až v poslednom rade náklady spojené s vymáhaním pohľadávky. Uvedené ustanovenie je však v rozpore s proklamovanou pro-veriteľskou koncepciou Insolvenčného zákona, pretože, ak sa ako prvá umoruje istina pohľadávky, logicky sa znižuje základ pre výpočet jej príslušenstva, čo výšku veriteľovej pohľadávky v čase reálne znižuje.

4 ODDLŽENIE V PRÁVNOM PORIADKU SR DE LEGE LATA A DE LEGE FERENDA

Podľa hodnotenia Svetovej banky dosahuje index kvality úpadkového práva v **Slovenskej republike** hodnotu 8 (čo je viac ako v prípade Maďarska, Nemecka, Rakúska, či Českej republiky), zatiaľ čo priemerná dĺžka úpadkového konania sú až 4 roky (čo je najviac spomedzi krajín porovnávaných v predchádzajúcom texte príspevku – Svetová banka 2013).

Základnými prameňmi úpadkového práva v Slovenskej republike sú:

- zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- zákon. č. 8/2005 Z. z. o správcoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- vyhláška MSSR č. 665/2005 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- vyhláška MSSR č. 666/2005 Z. z. o Kancelárskom poriadku pre správcov.

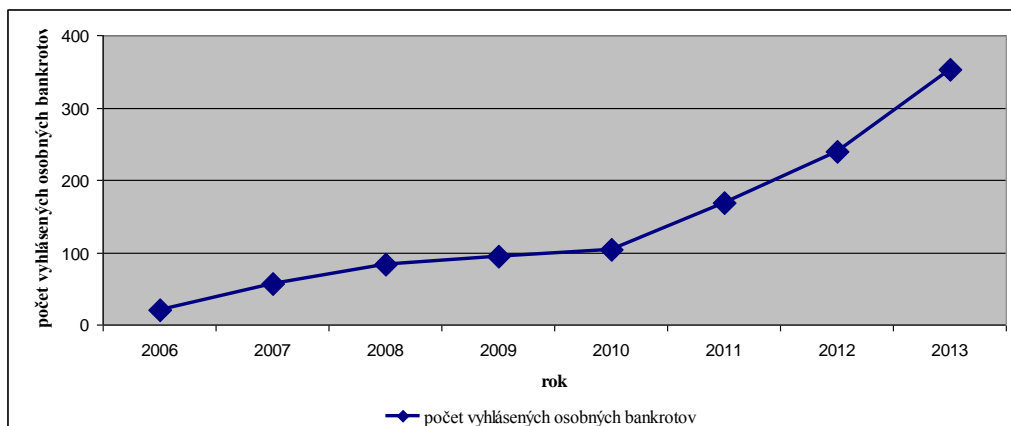
Oddlženie je inštitútom určeným na riešení úpadku dlžníka – fyzickej osoby. K jeho implementovaniu do slovenského právneho poriadku však došlo až po vzore zahraničných právnych úprav v roku 2006, keď nadobudol účinnosť zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Zámerom zákonodarcov bolo primárne zrovnoprávniť spôsoby riešenia úpadku dlžníkov – fyzických a právnických osôb, na ktorých majetok bol vyhlásený konkurz vo vzťahu k právnym účinkom, ktoré po ich absolvovaní nastávajú. Obchodná spoločnosť, ktorá na základe absolvovaného konkurzného konania zanikla, sa totiž takýmto spôsobom „zbavila“ svojich dlhov, avšak fyzickým osobám by nebyť oddlženia, podobná možnosť daná nebola. Po absolvovaní konkurzného konania by totiž záväzky dlžníkov – fyzických osôb, nezanikli a trvali by až do ich smrti, po ktorej by prešli na ich dedičov. Vďaka inštitútu oddlženia je však v súčasnej slovenskej právnej úprave takýmto dlžníkom umožnené, aby pohľadávky, ktoré voči nim ich veritelia majú, získali štatút nevymáhateľných, čím by sa predišlo ich spoločenskej stigmatizácii a prepadu do sociálnej siete. Oddlženie tak predstavuje z dlžníckeho hľadiska veľmi priaznivú alternatívu exekúcie, nakoľko sa jeho dosiahnutie neviaže na úhradu všetkých záväzkov podložených exekučným titulom, ale predstavuje akt sociálnej milosti zo strany štátu, prostredníctvom ktorého je dlžníkom umožnené opätovne sa v pomerne krátkom čase plnohodnotne zaradiť do ekonomického života. Aj napriek tejto nespochybniteľnej výhode, je však oddlženie v relatívnom vyjadrení takmer nevyužívaným inštitútom, ktorý vyvoláva búrlivé diskusie v kruhoch odbornej verejnosti a ktorý má mnohé negatívne ohlasy aj v aplikačnej praxi. Výrazný stabilizačný sociálno-ekonomický potenciál, ktorým inštitút oddlženia disponuje, sa tak v súčasnosti takmer nevyužíva.

„V konečnom dôsledku podľa počtu konaní o oddlžení musíme konštatovať, že inštitút oddlženia je aj tak nefunkčný“ (Ďurica 2012).

Na potvrdenie tohto výroku uvádzame na grafe 1 znázornený vývoj počtu osobných bankrotov vyhlásených v Slovenskej republike v rokoch 2006-2013. Údaje o počtoch vyhlásených konkurzov však neuvádzame v komparatívnej perspektíve, nakoľko báza porovnávaných údajov nie je jednotná (myslíme tým počet obyvateľov týchto krajín).

Takýto vývoj počtu vyhlásených osobných bankrotov v rokoch 2006 až 2013 však treba posudzovať v kontexte podstatných vplyvov, ktoré mali na jeho využívanie relevantný vplyv. Spomedzi nich si dovoľujeme upozorniť najmä na svetovú hospodársku krízu, ktorá mala vplyv na nárast vyhlásených osobných bankrotov v rokoch 2008 až 2010 a tiež na novelu zákona o konkurze a reštrukturalizácii z roku 2011, ktorá sa tiež pozitívne prejavila na náraste počtu vyhlásených osobných bankrotov v ďalšom období.

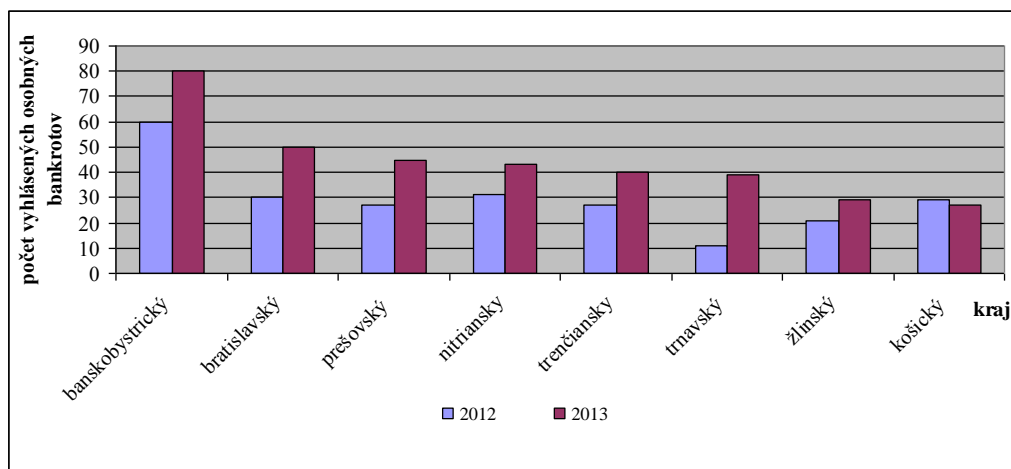
Graf 1: Vývoj počtu osobných bankrotov na Slovensku v rokoch 2006 až 2013

Prameň: Vlastné spracovanie podľa štatistických údajov MSSR.

Pre ilustráciu tiež uvádzame počet vyhlásených osobných bankrotov z teritoriálneho hľadiska (graf 2).

Graf 2: Vývoj počtu osobných bankrotov za roky 2012 a 2013 v krajoch SR

Prameň: Vlastné spracovanie podľa štatistických údajov MSSR.

V súvislosti s hľadáním riešení na zvýšenie miery využívania inštitútu oddĺženia treba primárne detekovať príčiny vzniknutého stavu. Podľa nášho názoru sú nimi najmä nedostatočná informovanosť verejnosti o takejto možnosti riešenia nepriaznivej sociálno-ekonomickej situácie, nedôvera v justíciu ako aj samotné znenie v súčasnosti platnej právnej úpravy oddĺženia. Rovnako významnými príčinami nevyužívania inštitútu oddĺženia, na ktoré však nemá zákonodarca vplyv, je podľa nášho názoru aj nízka finančná a právna gramotnosť obyvateľstva. Podľa najnovšieho hodnotenia realizovaného začiatkom roku 2014 v rámci projektu Maják v mori financií

(TASR 2013) totiž Slováci uspeli na školskej klasifikačnej stupnici v rámci svojej finančnej gramotnosti na úrovni hodnotenia „dobré“ a v rámci gramotnosti právnej na úrovni hodnotenia „nedostatočne“. Zistené výsledky sú podľa nášho názoru viac ako alarmujúce. Vzhľadom na znenie súčasnej právnej úpravy ako možnú príčinu nedostatočného využívania oddlženia, tak vidíme najväčší priestor pre úvahy de lege ferenda spomedzi existujúcich inštitútov úpadkového práva, práve v súvislosti s oddlžením ako najdiskutovanejším a súčasne najmenej využívaným spôsobom riešenia úpadku dlžníka v slovenskom právnom poriadku. Jednotlivé existujúce koncepcie oddlženia sú v celosvetovom meradle rôznorodé. V mnohých právnych poriadkoch tento inštitút dokonca ani napriek ich ekonomickej vyspelosti nie je upravený (Luxembursko, Taliansko, Grécko, Maďarsko, Chorvátsko a pod.). Je preto problematické paušalizovať efektívnosť čiastkových ustanovení porovnávaných právnych poriadkov vzhľadom na početnosť charakteru takýchto úprav a ich zrkadlenie v indexe kvality úpadkového práva. Slovenská právna úprava oddlženia je celosvetovo neštandardne založená na dvojstupňovom konaní, v rámci ktorého musí konaniu o oddlžení obligatórne predchádzať konkurzné konanie. Postih, ktorému je dlžník vystavený je tak dvojitý – jednak v rámci konkurzného konania (vzhľadom na charakter dlžníka bude toto prebiehať formou tzv. malého konkurzu – u fyzických osôb nepodnikateľov v zmysle ustanovenia §106 ods. 1 ZKR obligatórne a u fyzických osôb podnikateľov po splnení podmienok ustanovených v §106 ods. 2 ZKR) dôjde k speňaženiu súčasného majetku dlžníka a jednak budú v priebehu konania o oddlžení postihnuté po obdobie nasledujúcich troch rokov aj jeho budúce príjmy. Platná právna úprava je tak vo vzťahu k dlžníkovi neodôvodnene nespravodlivá. V zahraničných právnych úpravách sa s rovnakými druhmi postihov síce stretávame, avšak nie kumulatívne, ale alternatívne (USA, Česká republika). Konkrétny výber spôsobu oddlženia pritom zväčša závisí od veriteľov dlžníka (v prípade USA však má možnosť výberu sám dlžník), čo svedčí o ich relatívne silnom postavení aj v rámci riešenia úpadku dlžníka - fyzickej osoby (takto je koncipované oddlženie napríklad v Českej republike, ktorá by však paradoxne mala mať z hľadiska právnej úpravy tohto inštitútu vzhľadom na rovnaký východiskový právny stav ako aj charakter faktorov vplývajúcich na stav právneho poriadku, k slovenskej právnej úprave najbližšie). V podmienkach Slovenskej právnej úpravy je však veriteľ len v pozícii pasívneho registrátora diania, čo tiež nie je v prospech využívania oddlženia (obzvlášť v kontexte početnosti veriteľmi podaných návrhov na vyhlásenie konkurzu voči dlžníkom – fyzickým osobám, ktorým je inštitút oddlženia určený). Vzhľadom na výrazne sociálny charakter oddlženia v slovenskej právnej úprave (usudzujeme tak vzhľadom na fakt, že nie je stanovená minimálna výška plnenia, ktorou majú byť pre potreby dosiahnutia oddlženia uspokojené pohľadávky veriteľov a rovnako nie je ani stanovený počet prípustných oddlžení absolvovaných jedným dlžníkom, ako je to v zahraničných právnych úpravách), však nie je príliš silné postavenie veriteľov v konaní o oddlžení žiaduce.

Inšpiratívnou je tak právna úprava USA, ktorá formu absolvovania oddĺženia nepodriaďuje vôli veriteľov, ale zachováva dominantné postavenie súdu vo vzťahu k posúdeniu dlžníkom zvoleného spôsobu oddĺženia v tých prípadoch, kde voľba spôsobu oddĺženia do úvahy prichádza (v závislosti od hodnoty majetku a výšky príjmov dlžníka je vo väčšine prípadov konkrétny spôsob oddĺženia zákonom určený).

O moźnej podobnosti právnych úprav by sme však mohli uvaľovať vo vzťahu k singapúrskej koncepcii oddĺženia. Tá je totiž za určitých okolností podobná našej – oddĺženie podľa nej prebieha dvojestupňovo, kombinujúc pritom prvotné speňaženie majetku a následné plnenie splátkového kalendára. Takáto konštrukcia oddĺženia však prichádza do úvahy len vtedy, ak dlžná čiastka presiahne sumu 100 000 USD. Ak tomu tak nie je, je oddĺženie realizované mimosúdnou cestou prostredníctvom plnenia splátkového kalendára.

Potreba koncepčnej zmeny oddĺženia je tak po vzore zahraničných právnych úprav (a vzhľadom na súčasný stav jeho (ne)využívania v Slovenskej republike) zjavná. Je však otázne, ktorým z načrtnutých spôsobov by sa mala táto zmena realizovať. Po vzore právnej úpravy USA, vidíme ako možné riešenie ponechanie oboch spôsobov a jednoznačné vymedzenie kritérií na ich implementovanie, pričom hlavným kritériom by sa mala stať výška dlžnej čiastky. Nevylučujeme pritom ani ponechanie súčasnej koncepcie dvojitého postihu dlžníka v prípade, že výška dlhu presiahne konkrétnu zákonom stanovenú čiastku. Uvedené opatrenie by sa malo stať stimulom k včasnému iniciovaniu konania o oddĺžení.

Aktívnu legitimáciu na podanie návrhu na povolenie oddĺženia má len dlžník (návrh na vyhlásenie konkurzu, ktorý musí oddĺženiu predchádzať, však môžu podať všetky subjekty špecifikované v §11 ods. 1 ZKR). Musí tak však urobiť najneskôr do zrušenia konkurzu. Obligatórnou náležitosťou takto podaného návrhu je popri všeobecných náležitostiach podania aj odôvodnenie vyjadrujúce poctivý zámer dlžníka vo vzťahu k vynaloženiu primeraného úsilia na uspokojenie svojich veriteľov počas trvania oddĺžovacieho konania. V zmysle tejto zákonnej požiadavky na povolenie oddĺženia, by však bolo, podľa nášho názoru, vhodné koncipovať slovenskú právnu úpravu podobne ako nemeckú, t.j. umožniť oddĺženie len tým dlžníkom, ktorí iniciatívne pristúpili aj k podaniu návrhu na vyhlásenie konkurzu. V prípade, že dlžník podáva návrh na povolenie oddĺženia počas konkurzu, na ktorého vyhlásenie podal návrh veriteľ, nesvedčí to, podľa nášho názoru, o jeho čestných úmysloch, ktoré sú bazálnym predpokladom dosiahnutia nevyožiteľnosti pohľadávok, ktoré voči takémuto dlžníkovi jeho veritelia majú.

K otázke preukazovania poctivého zámeru dlžníka, pritom existuje v Českej republike niekoľko inšpiratívnych judikátov. Sú nimi najmä tieto:

- „Ak previedol dlžník bezplatne pred podaním insolvenčného návrhu spojeného s návrhom na povolenie oddĺženia všetok svoj nehnuteľný majetok na blízku osobu, znížil zásadným spôsobom možnosť uspokojenia svojich veriteľov, v čom odvolací súd zhodne so súdom

prvého stupňa, vidí nepoctivý zámer dlžníka sledovaný podaním návrhu na povolenie oddĺženia“ (Vrchný súd Olomouc čj. 3 VSOL 396/2009-B 37 z 21.1.2010 vo veci sp. zn. KSOS 38 INS 4063/2009).

- „Konanie dlžníka napĺňa znaky ľahkomyselného a nedbanlivého prístupu k plneniu jeho povinností v insolvenčnom konaní, čo sám dlžník potvrdil v odvolaní, keď uviedol, že nepreberal poštu od svojich veriteľov a stratil prehľad o svojich záväzkoch“ (Vrchný súd Praha čj. 3 VSPH 494/2010-B-19 z 2.8.2010 vo veci KSUL 77 INS 1788/2010).
- „Pokiaľ ide o to, že dlžník v návrhu na povolenie oddĺženia uviedol nižšiu výšku svojich záväzkov, zistil odvolací súd, že dlžník nesprávne uvažoval len s úhradou dlžných istín podľa jemu dostupných údajov, ako vyplýva z príloh návrhu. Z toho však nemožno bez ďalšieho vyvodit' dlžníkov nepoctivý úmysel len preto, že veritelia prihlásili do insolvenčného konania aktuálnu výšku dlžných istín vrátane príslušenstva, ktorú dlžník evidentne nebol schopný vyčíslit'“ (Vrchný súd Praha čj. 1 VSPH 133/2010-B-14 z 5.3.2010 vo veci KSLB 76 INS 8417/2009).

Na to, aby bolo dlžníkovi oddĺženie povolené, nestačí len to, aby bol návrh podaný riadne a včas. Vyžaduje sa totiž aj to, aby dlžník v predchádzajúcom konkurznom konaní riadne plnil svoje povinnosti ustanovené zákonom. Rovnako nie je možné absolvovať oddĺženie v prípade zrušenia konkurzu z toho dôvodu, že majetok dlžníka nepostačoval ani na úhradu pohľadávok proti podstate. Reštriktívna klauzula upravená v §166 ods. 2 ZKR, je pritom v porovnaní so zahraničnými právnymi úpravami koncipovaná veľmi obmedzene. Napríklad poľský právny poriadok dlžníkovi umožňuje absolvovať oddĺženie len v tom prípade, ak bol jeho úpadok spôsobený bez jeho vlastného zavinenia v dôsledku mimoriadnych udalostí, akými sú napríklad choroba, či strata zamestnania (v zmysle uvedeného tak nesmie ísť napríklad o dlhy, ktoré sú v príčinnej súvislosti s dlžníkovým alkoholizmom, či toxikomániou). Podobné obmedzenie je upravené aj v nemeckom právnom poriadku. Ten neumožňuje absolvovať oddĺženie v prípadoch taxatívne upravených v zákone. Podľa nášho názoru by bola vhodná podobná reštriktívna úprava aj v podmienkach Slovenskej republiky. Zvýšila by sa tým nielen dôveryhodnosť inštitútu oddĺženia, ale aj právna istota veriteľov, čo by sa mohlo priaznivo prejaviť aj v zvýšenom počte podaných návrhov na jeho povolenie.

Ak sú všetky zákonné podmienky splnené, súd o povolení oddĺženia rozhodne bezodkladne po tom, čo dôjde k zrušeniu konkurzu, pričom v uznesení o povolení oddĺženia:

- ustanoví správcu,
- určí rozsah právnych úkonov dlžníka, ktoré budú počas skúšobného obdobia podliehať súhlasu správcu,

- určí aj sumu peňažných prostriedkov, ktoré dlžník na konci každého skúšobného roka poskytne správcovi na uspokojenie svojich záväzkov.

Právna úprava Rakúska však napríklad v procese oddlženia ponecháva dlžníkovi značnú autonómiu v tom zmysle, že mu dovoľuje spravovať svoj majetok samostatne bez potreby odsúhlasovania vopred špecifikovaných úkonov. V odôvodnených prípadoch je však súdu umožnené ustanoviť správcu, ktorého súhlasu budú úkony dlžníka podliehať. Takáto konštrukcia je podľa nášho názoru plne v súlade s požiadavkou na dlžníkove čestné úmysly ako základný predpoklad úspešného absolvovania oddlženia. Do úvahy by tak prichádzalo pravidelné podávanie správ správcovi ako je tomu napríklad v Poľsku (tu sa však vzhľadom na absenciu kompetencií správcu v rámci konania o oddlžení tieto správy predkladajú na posúdenie deklarovania poctivého zámeru dlžníka vynaložiť primerané úsilie na uspokojenie svojich veriteľov, priamo súdu).

Nestotožňujeme sa ani s úpravou, podľa ktorej súd určí na tri roky vopred sumu peňažných prostriedkov, ktoré dlžník na konci každého skúšobného roka poskytne správcovi na uspokojenie svojich záväzkov (táto je v zmysle §168 ods. 1 ZKR ohraničená hornou hranicou 70% celkového čistého príjmu dlžníka za uplynulý skúšobný rok). Takáto konštrukcia však podľa nášho názoru nevyhovuje turbulentnému charakteru trhovej ekonomiky, a preto by stálo za zváženie jej modifikovanie v tom zmysle, že by sa táto suma peňažných prostriedkov určovala len na rok vopred a každý ďalší rok by bola po zvážení aktuálnej situácie uznesením buď potvrdená alebo upravená. Právoplatným uznesením o povolení oddlženia následne začína dlžníkovi plynúť trojročné skúšobné obdobie, počas ktorého je dlžník povinný uhrádzať správcovi súdom určenú čiastku, ktorej sme sa v texte príspevku už venovali.

Na rozdiel od iných právnych poriadkov, však slovenská právna úprava nestanovuje minimálnu mieru plnenia, ktorá má byť dosiahnutá, aby súd rozhodol o oddlžení. Jediná hranica plnenia, ktorá v súvislosti s oddlžením zákonom upravená je, je minimálna miera odmeny správcu vo výške najmenej 331,94 EUR. Pokiaľ táto čiastka zodpovedá zákonom stanoveným 5% zo sumy poskytnutej správcovi dlžníkom na konci skúšobného roka, je analogicky minimálne ročné plnenie na úrovni 6638,8 EUR (v priebehu troch rokov tak musí dlžník uhradiť pohľadávky v minimálnom rozsahu 19916,4 EUR bez ohľadu na to, koľko je ich skutočná výška).

Podľa nášho názoru by však bola vhodnejšia právna úprava ustanovujúca výslednú minimálnu výšku plnenia percentuálne v závislosti od hodnoty prihlásených pohľadávok, zohľadňujúc pritom mieru plnenia speňažením majetku dlžníka v rámci konkurzu. Napríklad v Českej republike je minimálna miera plnenia v priebehu oddlženia 30%. Rovnako stojí za zváženie aj skutočnosť, že v slovenskej právnej úprave na rozdiel od zahraničných (napr. nemeckej), absentuje požiadavka objektívne dosiahnuteľného príjmu dlžníka. V procese oddlženia by tak mal dlžník uspokojovať pohľadávky svojich veriteľov prednostne z príjmov plynúcich z výkonu zárobkovej

činnosti zodpovedajúcej jeho kvalifikácii. V prípade, že by to aj napriek jeho preukázateľnej snahe nebolo možné, by mal podľa nášho názoru o udelení výnimky pre takéhoto dlžníka, na návrh správcu rozhodnúť súd.

Pohľadávky veriteľov uspokojuje správca počas skúšobného obdobia v rovnakom pomere, v akom boli uspokojované v rámci konečného rozvrhu výťažku v konkurznom konaní, ktoré obligatórne predchádzalo oddĺženiu. Po uplynutí skúšobného obdobia súd aj bez návrhu rozhodne vo forme uznesenia o oddĺžení dlžníka, čím sa v zmysle §171 ods. 2 ZKR pohľadávky, ktoré zostali po zrušení konkurzu neuspokojené a ktoré neboli uspokojené ani počas skúšobného obdobia, stávajú voči dlžníkovi nevymáhateľné. Charakter naturálnej obligácie tak získajú po uplynutí skúšobného obdobia len tie pohľadávky, ktoré boli do konkurzu prihlásené. Uvedené je však v rozpore so samotnou podstatou oddĺženia a poskytuje priestor pre špekulácie v rámci prihlasovania pohľadávok. Pohľadávky, ktoré prihlásené nebudú, nebudú v zmysle platnej právnej úpravy podliehať oddĺženiu a bude možné vymáhať ich plnenie v celom rozsahu prostredníctvom exekúcie. Ako možné riešenie tejto situácie vidíme stanovenie povinnosti správcu osloviť na základe dlžníkom vypracovaného zoznamu záväzkov všetkých v ňom uvedených veriteľov a vyzvať ich na prihlásenie pohľadávok adresne. V prípade, že prihlášku nepodajú, stratia po absolvovaní oddĺženia nárok na uspokojenie svojich pohľadávok exekučným konaním. Tento nárok naopak nestratia tí veritelia dlžníka, ktorých dlžník v zozname záväzkov neuviedol a ktorí v dôsledku toho neboli na podanie prihlášky vyzvaní. Takéto riešenie si však vyžaduje novelizáciu nielen v rámci §166 – 171 ZKR, ktoré upravujú oddĺženie, ale aj v rámci tej časti právnej úpravy, ktorá sa venuje konkurzu.

Priestor na úvahy *de lege ferenda* vidíme aj v tom, že oddĺženie je možné podľa slovenskej právnej úpravy absolvovať prakticky bez obmedzenia. Takáto úprava je v celosvetovom meradle anomálna, preferuje sa totiž prístup limitujúci počet oddĺžení, ktoré môže dlžník absolvovať, a to buď v absolútnom vyjadrení alebo vo vzťahu k určitému časovému úseku. Nemecká právna úprava napríklad poskytuje možnosť riešiť úpadok prostredníctvom oddĺženia len raz v priebehu posledných desať rokov bezprostredne predchádzajúcich podaniu návrhu. Rovnako je podľa nášho názoru vhodné upraviť podobne ako v USA povinnosť dlžníka absolvovať kurz zameraný na zvýšenie finančnej gramotnosti ako podmienku vydania uznesenia o jeho oddĺžení. Potrebu takéhoto ustanovenia odôvodňujeme snahou o naplnenie základného cieľa právnej úpravy oddĺženia – t. j. riešenie nepriaznivej sociálno-ekonomickej situácie dlžníka, ktorý sa ocitol v úpadku takým spôsobom, aby nedošlo k jeho prepadu do sociálnej siete ústiacej do jeho spoločenskej stigmatizácie a aby bola v budúcnosti zachovaná jeho ekonomická aktivita. Inštitút oddĺženia by totiž podľa nášho názoru mal obsahovať aj prevenčný prvok, ktorý je takýmto spôsobom možné dosiahnuť.

5 ZÁVER

Slovenská republika patrí podľa hodnotenia Svetovej banky ku krajinám s nadpriemerným indexom kvality úpadkového práva. V rámci hodnotenia priemernej dĺžky trvania úpadkového konania, je však už výrazne podpriemerná. Na základe tejto skutočnosti sme dospeli k záveru, že existuje priestor pre úvahy de lege ferenda vo vzťahu k jednotlivým inštitútom slovenského úpadkového práva. V rámci príspevku sme sa však vzhľadom na jeho limitovaný rozsah zamerali na oddĺženie ako spôsob riešenia nepriaznivej sociálnej situácie dlžníka – fyzickej osoby, ktorý sa ocitol v úpadku.

Cieľom príspevku teda bolo v zmysle uvedeného, analyzovať súčasný stav riešenia úpadku dlžníka – fyzickej osoby, prostredníctvom inštitútu oddĺženia v slovenskom právnom poriadku, a to nielen de lege lata, ale aj de lege ferenda. Pre potreby vypracovania príspevku, boli využité štandardné vedecké metódy (metóda abstrakcie, excerpovania, analýzy, syntézy, indukcie a dedukcie) ako aj metóda právnej komparatistiky. Comparatum príspevku tvorila súčasná právna úprava inštitútu oddĺženia v slovenskom právnom poriadku. Comparandum bolo tvorené právnou úpravou tohto inštitútu v právnych poriadkoch Singapuru, Poľska, Ukrajiny, USA, Maďarska, Rakúska, Nemecka a Česka.

Dospeli sme k záveru, že podstatnými nedostatkami právnej úpravy inštitútu oddĺženia sú obligatórne predchádzanie konkurzného konania konaniu o oddĺžení, absencia požiadavky na objektívne dosiahnuteľný príjem pri plnení splátkového kalendára v priebehu oddĺženia, absencia určenia minimálnej miery plnenia pre potreby oddĺženia, nejednoznačnosť právnej úpravy vo vzťahu k vymedzeniu pohľadávok, na ktoré sa oddĺženie vzťahuje a ďalšie, ktoré však nepovažujeme za zásadné z hľadiska relevantnosti ich vplyvu na využívanie inštitútu oddĺženia v Slovenskej republike.

POUŽITÁ LITERATÚRA:

1. AGC SINGAPORE. (2013): Singapore Statutes Online. [Online.] In *AGC Singapore web portal*, 2013. [Citované 19. 1. 2014.] Dostupné na internete: <<http://statutes.agc.gov.sg/aol/home.w3p>>.
2. CNN. (2013): World's largest economies. [Online.] In *CNN Money web portal*, 2013. [Citované 19. 1. 2014.] Dostupné na internete: <http://money.cnn.com/news/economy/world_economies_gdp/>.
3. DEUTSCH, E. (2013): Definície úpadku není stálou konstantou. In *Konkursní noviny*, 2013, roč. 13, č. 10, s. 25-31.
4. DYKUNSKYY, I. (2012): Insolvency procedure in Ukraine. [Online.] In *Eurofenix Spring*, 2012. [Citované 19. 1. 2014.] Dostupné na internete: <http://www.insol-europe.org/download/file_/8325>.

5. ĎURICA, M. (2012): *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii - komentár*. Bratislava: C. H. Beck, 2012. 1132 s. ISBN 98-80-89603-00-8.
6. ĎURICA, M. – HUSÁR, J. (2008): Sprievodca konkurzným právom. [Online.] In *Ministerstvo spravodlivosti SR web portal*, 2008. [Citované 19. 1. 2014.] Dostupné na internete: <<http://www.old.justice.sk/dwn/r0/sprievodca/SprievodcaKonkurznymPravom.pdf>>.
7. HEEMANN, F. (2013): Insolvency survey – Central and Eastern Europe 2013/2014. [Online.] In *BNT attorneys at law*, 2013. [Citované 19. 1. 2014.] Dostupné na internete: <<http://www.bnt.eu/index.php/sk/component/comprofiler/pluginclass?plugin=cgroupjive&action=groups&func=show&cat=2&grp=20&tab=File&Itemid=815>>.
8. LEONARD, E. B. (2014): Insolvency & restructuring 2014. [Online.] In *Getting the deal through official web*, 2014. [Citované 19. 1. 2014.] Dostupné na internete: <<http://gettingthedealthrough.com/shop/books/35/restructuring-insolvency-2014/>>.
9. OECD. (2013): Country summaries with dynamic chart. [Online.] In *OECD web portal*, 2013. [Citované 19. 1. 2014.] Dostupné na internete: <<http://www.oecd.org/eco/economicoutlook.htm>>.
10. Rozhodnutie Vrchného súdu Olomouc čj. 3 VSOL 396/2009-B 37 z 21.1.2010 vo veci sp. zn. KSOS 38 INS 4063/2009.
11. Rozhodnutie Vrchného súdu Praha čj. 1 VSPH 133/2010-B-14 z 5.3.2010 vo veci KSLB 76 INS 8417/2009.
12. Rozhodnutie Vrchného súdu Praha čj. 3 VSPH 494/2010-B-19 z 2.8.2010 vo veci KSUL 77 INS 1788/2010.
13. SVETOVÁ BANKA. (2013): Strength of legal right index. [Online.] In *The World Bank web portal*, 2013. [Citované 19. 1. 2014.] Dostupné na internete: <<http://data.worldbank.org/indicator/IC.LGL.CRED.XQ>>.
14. TASR. (2014) Z finančnej gramotnosti by Slováci dostali na vysvedčení priemerne 3. [Online.] In: *TASR web portal*, 2013. [Citované 19. 1. 2014.] Dostupné na internete: <<http://www.teraz.sk/ekonomika/financie-gramotnost-slovaci/71858-clanok.html>>.
15. Vyhláška MSSR č. 666/2005 Z. z. o Kancelárskom poriadku pre správcov.
16. Vyhláška MSSR č. 665/2005 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
17. Zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov.
18. Zákon č. 8/2005 Z. z. o správcoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
19. Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

20. Zákon č. 118/2000 Sb. o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele a o změně a doplnění některých zákonů v znění neskorších předpisů.
21. Zákon č. 182/2006 Sb. o úpadku a způsobech jeho řešení (tzv. Insolvenční zákon) a o změně a doplnění některých zákonů v znění neskorších předpisů.